BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM HÀ NỘI

NGUYỄN THỊ LUYẾN

TÍCH HỢP GIÁO DỤC HƯỚNG NGHIỆP TRONG DẠY HỌC ĐỊA LÍ 12 TRUNG HỌC PHỔ THÔNG

***Chuyên ngành*: Lí luận và phương pháp dạy học bộ môn Địa lí**
Mã số: 9.14.01.11

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

HÀ NỘI – 2018

LUẬN ÁN ĐƯỢC HOÀN THÀNH TẠI
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM HÀ NỘI

Người hướng dẫn khoa học: 1. PGS.TS. Đặng Văn Đức
2.TS. Lê Đông Phương

Phản biện 1: PGS.TS. Đỗ Vũ Sơn
Trường Đại học Thái Nguyên

Phản biện 2: PGS.TS. Lê Văn Trưởng
Trường Đại học Hồng Đức

Phản biện 3: TS. Phạm Minh Tâm
Trường Đại học Thủ Đô Hà Nội

Luận án được bảo vệ trước Hội đồng cấp trường họp tại
Trường đại học Sư phạm Hà Nội
vào hồi … giờ, ngày … tháng năm 2018

Có thể tìm đọc luận án tại:

- Thư viện Quốc gia;
- Thư viện Trường đại học Sư phạm Hà Nội

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Giáo dục hướng nghiệp (GDHN) là một trong những hoạt động giáo dục nhằm thực hiện mục tiêu giáo dục toàn diện của giáo dục phổ thông Việt Nam. GDHN giúp cho HS hiểu về bản thân, hiểu về thế giới nghề nghiệp, hiểu về nhu cầu lao động của địa phương và của đất nước, ... Qua đó, giúp cho HS có những quyết định lựa chọn nghề phù hợp với bản thân, với gia đình và với sự phát triển của xã hội,... góp phần tăng năng suất lao động, thúc đẩy sự phát triển của kinh tế - xã hội,... rút ngắn khoảng cách về kinh tế - xã hội giữa Việt Nam và các nước trên thế giới.

Ngày 17/8/1981, Bộ GD&ĐT ra thông tư 31/TT hướng dẫn thực hiện quyết định 126/CP. Mục 2 Thông tư đã quy định các hình thức GDHN trong nhà trường phổ thông: *Hướng nghiệp qua các môn học; Hướng nghiệp qua hoạt động lao động sản xuất; Hướng nghiệp qua việc giới thiệu các ngành nghề; Hướng nghiệp qua các hoạt động ngoại khóa*. Như vậy, GDHN qua môn học là một trong bốn hình thức GDHN trong trường phổ thông. Trong các môn học ở phổ thông, môn học có nội dung chứa nhiều kiến thức liên quan đến Giáo dục hướng nghiệp là môn Địa lí.

Với những lí do trên, nghiên cứu sinh lựa chọn vấn đề nghiên cứu là: ***"Tích hợp Giáo dục hướng nghiệp trong dạy học Địa lí 12 Trung học phổ thông"***, làm đề tài luận án tiến sĩ của mình, mong muốn góp phần nâng cao hiệu quả của GDHN trong trường phổ thông, nâng cao khả năng sáng tạo, kĩ năng thực hành và lập nghiệp,... cho HS,

2. Mục tiêu và nhiệm vụ nghiên cứu

2.1. Mục tiêu nghiên cứu

Đề xuất quy trình và biện pháp tích hợp Giáo dục hướng nghiệp trong dạy học Địa lí 12 THPTnhằm góp phần nâng cao hiệu quả Giáo dục hướng nghiệp cho học sinh ở trường THPT.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

- Làm sáng tỏ cơ sở lý luận và thực tiễn của việc tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí 12 THPT.
- Xác định yêu cầu và nguyên tắc tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí 12 THPT.
- Xác định nội dung, xây dựng quy trình, biện pháp tích hợp GDHNtrong dạy học Địa lí 12 THPT.
- Thiết kế và tổ chức dạy học tích hợp GDHN cho học sinh qua một số bài học Địa lí 12 THPT.
- Tiến hành thực nghiệm sư phạm để kiểm chứng tính hiệu quả và khả thi của đề tài nghiên cứu.
- Đưa ra kết luận và khuyến nghị của việc tích hợp GDHN cho học sinh trong dạy học Địa lí 12 THPT.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

3.1. Đối tượng nghiên cứu

Nghiên cứu quy trình và biện pháp tích hợp GDHN cho học sinh trong dạy học Địa lí 12 THPT.

3.2. Phạm vi nghiên cứu

- Nghiên cứu quy trình và biện pháp tích hợp GDHN vào môn Địa lí lớp 12 trung học phổ thông.

- Thực nghiệm sư phạm tại trường THPT Lê Lợi (Hà Đông - Hà Nội), trường THPT Thăng Long (Lâm Hà – Lâm Đồng), trường THPT B Kim Bảng (Hà Nam), trường THPT Hòn Gai (Hạ Long – Quảng Ninh) trong năm học 2015-2016 và 2016-2017.

4. Giả thuyết khoa học

Nếu vận dụng quy trình và biện pháp tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí 12 THPT một cách hợp lí, đảm bảo yêu cầu, nguyên tắc sư phạm thì sẽ góp phần nâng cao hiệu quả GDHN cho HS ở trường Trung học phổ thông.

5. Tổng quan vấn đề nghiên cứu

5.1. Ở nước ngoài

Giáo dục hướng nghiệp đã được quan tâm, nghiên cứu bởi nhiều nhà khoa học trên thế giới. Nhưng những nghiên cứu sâu vấn đề tích hợp GDHN trong môn học ở trường THPT thì không có nhiều.Một trong những nghiên cứu đã đề cập đến vấn đề tích hợp GDHN được đăng bởiDora Grote, GCDFiđã đề cập đến bốn cách tích hợp GDHN vào dạy học: *1. Kết nối nội dung học GDHN với kinh nghiệm làm việc thực tế, 2. Tạo ra môi trường để HS được chia sẻ cùng nhau, 3. GDHN là một phần nội dung trong các cuộc hội thảo được tổ chức tại trường, 4. Kết nối HS với thực tế.* Nhưng cả bốn cách này, đều chưa đề cập đến tích hợp GDHN vào môn học; Cuốn: "*Teachers and Careers*" của Tristram Hooley, A.G. Watts, David Andrews (2015), Trung tâm nghiên cứu hướng dẫn quốc tế - Trường ĐH Derby đã đề cập đến ý nghĩa của GDHN, các khái niệm và công việc của GV trong trường học đối với GDHN, các khóa học liên quan đến GDHN trong trường học,... Magumi Nishino ở Viện nghiên cứu giáo dục Nhật Bản đã nghiên cứu vấn đề bồi dưỡng tri thức và những kĩ năng cơ bản của những ngành nghề cần thiết cho học sinh phổ thông. Theo tác giả, học sinh trung học phải được: "*Bồi dưỡng tri thức và kĩ năng cơ bản của ngành nghề cần thiết trong xã hội, có thái độ tôn trọng đối với lao động và có khả năng lựa chọn ngành nghề tương lai phù hợp với mỗi cá nhân*". Ở Đức, Các công trình nghiên cứu của các nhà sư phạm ở Viện Hàn lâm Khoa học Giáo dục - Cộng hòa Dân chủ Đức (cũ) như: Heiz Frankiewiez, Bernd Rothe, Ulrich Viets, B.Germer, K.Jaritr, D.Marschneider đã đề cập đến các vấn đề cơ sở khoa học sư phạm của tổ chức hoạt động dạy học lao động nghề nghiệp của học sinh. Ở Hoa Kỳ, hướng nghiệp được tiến hành khá sớm, từ bậc tiểu học. Ở bậc THPT, HS lớp 12 phải xác định rõ nghề nghiệp sau khi tốt nghiệp, hiểu về cách thức gia nhập giáo dục bậc cao hơn và tiếp cận với thế giới nghề nghiệp, các em được khuyến khích thực tập, làm thêm,…

=> Các nghiên cứu của các tác giả, các nước trên thế giới quan tâm, nghiên cứu, đề cập đến tổ chức GDHN cho HS làm sao để HS đạt hiệu quả cao nhất trong việc lựa chọn nghề, tăng sự hiểu biết của bản thân về thế giới nghề nghiệp để tiếp cận nhiều hơn với các nghề, qua đó có sự lựa chọn nghề đúng đắn hơn; chưa đi sâu vào nghiên cứu vấn đề tích hợp GDHN trong môn học Địa lí tại trường THPT. GDHN cũng đã được đưa vào trường học như một hoạt động, hoặc một môn học, hoặc tích hợp vào môn văn hóa - đặc biệt là môn *Công nghệ*.

5.2. Ở Việt Nam

Ở Việt Nam, chưa có nhiều đề tài đề cập sâu đến vấn đề tích hợp GDHN trong môn Địa lí. Tác giả tìm được 2 đề tài và bài báo có đề cập đến việc tích hợp GDHN trong môn học nói chung và trong môn Địa lí nói riêng là: đề tài "*Nghiên cứu đề xuất nội dung GDHN thông qua chương trình các môn văn hóa ở trường THPT*" của Lê Thị Thu Thủy năm 2007;

Bài viết đăng trên Kỉ yếu hội thảo khoa học của Viện nghiên cứu Sư phạm, trường Đại học Sư phạm Hà Nội, tác giả: Ngô Thị Hải Yến và Hà Văn Thắng với tiêu đề: "*Khả năng tích hợp nội dung hướng nghiệp trong dạy - học môn Địa lí lớp 12 - THPT*". Từ cuối những năm 60 của thế kỷ XX, nhiều nhà khoa học quan tâm nghiên cứu GDHN, như tác giả Phạm Tất Dong. Ngày 19 tháng 3 năm 1981, Chính phủ ban hành quyết định 126/CP về "*Công tác hướng nghiệp và sử dụng hợp lý học sinh các cấp phổ thông cơ sở, phổ thông trung học tốt nghiệp ra trường*" đã khẳng định mục tiêu của GDHN là giúp học sinh định hướng, chọn nghề phù hợp với hứng thú, nguyện vọng, năng lực và hoàn cảnh của bản thân và đáp ứng được sự phát triển của các ngành nghề trong xã hội. Trong lĩnh vực nghiên cứu khoa học, từ năm 1979 đến năm 1981, tại viện Khoa học dạy nghề, Tổng cục dạy nghề, các tác giả Đặng Danh Ánh, Phạm Đức Quang, Phạm Ngọc Anh, Đỗ Thị Hòa đã tiến hành nghiên cứu với các đề tài: Nguyện vọng học nghề của học sinh phổ thông; Phân luồng học sinh sau trung học; Hứng thú nghề, tư vấn nghề và tuyển chọn nghề trong trường nghề… Các công trình này, đã đề cập đến nhiều khía cạnh của GDHN như: Tư vấn nghề nghiệp cho học sinh phổ thông, các phương thức giáo dục kĩ thuật và hướng nghiệp trong trường phổ thông,… Nhưng còn ít đề cập đến tích hợp GDHN trong môn Địa lí ở trường THPT.

=> Như vậy, có thể thấy, các nghiên cứu trong và ngoài nước đã đề cập và giải quyết được rất nhiều các vấn đề của GDHN như: Tính tất yếu của công tác GDHN; nội dung và phương thức triển khai GDHN; tài liệu giảng dạy phục vụ công tác GDHN; mô tả thực trạng GDHN ở Việt Nam; tiềm năng phát triển nghề nghiệp của HS,... Tuy nhiên, các nghiên cứu về tích hợp GDHN trong môn học ở trường phổ thông, đặc biệt là tích hợp trong môn Địa lí THPT còn khá ít.Cần có các nghiên cứu sâu về mảng này.

6. Quan điểm và Phương pháp nghiên cứu

6.1. Quan điểm nghiên cứu

- Đề tài vận dụng một số các quan điểm như: Quan điểm hệ thống, Quan điểm dạy học theo định hướng phát triển năng lực, Quan điểm thực tiễn, Quan điểm dạy học hướng vào người học,...

6.2. Phương pháp nghiên cứu

- Đề tài sử dụng một số các phương pháp như: Phương pháp phân tích và tổng hợp tài liệu, Phương pháp quan sát, Phương pháp điều tra xã hội học, Phương pháp chuyên gia, Phương pháp thống kê toán học, Phương pháp thực nghiệm sư phạm,...

7. Những đóng góp của luận án

7.1. Về lý luận

- Góp phần làm sáng tỏ những vấn đề lý luận cơ bản về GDHN và tích hợp giáo dục hướng nghiệp trong Địa lí 12 THPT.

- Xác định được yêu cầu, nguyên tắc tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí 12 THPT

- Đưa ra được quy trình, biện pháp tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 THPT một cách khả thi, nhằm nâng cao hiệu quả GDHN cho HS THPT.

7.2. Về thực tiễn

- Đánh giá được thực trạng việc GDHN ở nhà trường hiện nay và việc tích hợp GDHNtrong môn Địa lí lớp 12 THPT.

- Thiết kế và tổ chức tích hợp GDHN trong một số bài học của môn Địa lí 12 THPT.

- Đã kiểm chứng được tính hiệu quả và khả thi của việc tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí 12 THPT qua thực nghiệm sư phạm ở trường THPT.

- Đua ra kết luận và khuyến nghị của việc tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí 12 THPT.

8. Cấu trúc của luận án

Ngoài phần Mở Đầu, Kết Luận, khuyến nghị và Phụ lục, luận án bao gồm ba nội dung chính sau:

Chương 1: Cơ sở lý luận và thực tiễn của việc tích hợp Giáo dục hướng nghiệp trong dạy học Địa lí 12 trung học phổ thông

Chương 2: Quy trình và biện pháp tổ chức tích hợp Giáo dục hướng nghiệp trong dạy học Địa lí 12 trung học phổ thông

Chương 3: Thực nghiệm sư phạm

Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA VIỆCTÍCH HỢP GIÁO DỤC HƯỚNG NGHIỆP TRONG DẠY HỌC ĐỊA LÍ 12 TRUNG HỌCPHỔ THÔNG

1.1. Hướng nghiệp và Giáo dục hướng nghiệp

1.1.1. Khái niệm Hướng nghiệp và Giáo dục hướng nghiệp

1.1.1.1. Khái niệm Hướng nghiệp

Khi nghiên cứu các khái niệm đề cập ở trên, NCS thấy rằng, dù đề cập khái niệm dưới góc độ nào, sử dụng các ngôn từ khác nhau để diễn tả thì: "Hướng nghiệp" vẫn được hiểu chung là toàn bộ những tác động của xã hội về giáo dục học, y học, xã hội học, kinh tế học,... để giúp con người định hướng đến một nghề hay một số nghề nhất định đảm bảo được sự phù hợp giữa hứng thú, năng lực, nguyện vọng, sở trường,... của cá nhân với yêu cầu nhân lực của các lĩnh vực sản xuất trong nền kinh tế quốc dân

1.1.1.2. Khái niệm Giáo dục hướng nghiệp

Có thể thấy có nhiều cách đưa khái niệm GDHN khác nhau, nhưng dù hiểu theo phương diện nào thì GDHN đều là quá trìnhtác động nhiều mặt nhằm chuẩn bị cho thế hệ trẻ chọn nghề nghiệp tương lai hợp lí để đi vào cuộc sống cho phù hợp với năng lực bản thân và sự phân công lao động và nhu cầu nhân lực của xã hội.

1.1.2. Các giai đoạn của Giáo dục hướng nghiệp

GDHN nói chung gồm ba giai đoạn, có mối quan hệ liên hoàn, chặt chẽ là: Định hướng nghề; tư vấn nghề và tuyển chọn nghề. Theo tác giả Đặng Danh Ánh, 3 giai đoạn của công tác GDHN kết hợp với nhau tạo thành tam giác hướng nghiệp (sơ đồ 1.1).

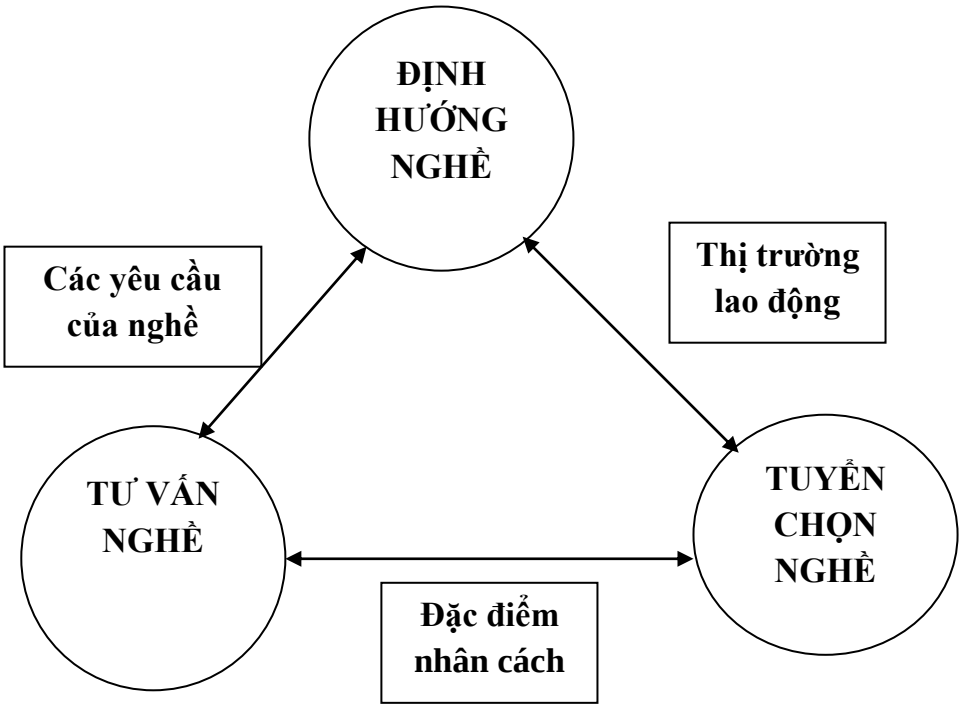

Sơ đồ 1.1. Mối quan hệ giữa các khâu trong giáo dục hướng nghiệp

1.1.3. Nhiệm vụ của Giáo dục hướng nghiệp qua các môn học ở trường THPT

Nhiệm vụ thứ nhất: Tìm hiểu nghiên cứu HS: Chiếm vị trí đặc biệt trong hướng nghiệp là các vấn đề: động cơ chọn nghề, hứng thú nghề nghiệp, khuynh hướng nghề nghiệp và năng lực nghề nghiệp.

Nhiệm vụ thứ hai: Tổ chức các hoạt động giúp HS làm quen với nghề và các loại hình thông tin như: Thông tin về thế giới nghề nghiệp phân theo loại nghề; thông tin về nghề cụ thể hiện có trong cả nước và ở địa phương; thông tin về hệ thống trường đào tạo; Thông tin về thị trường lao động; Tổ chức các hoạt động giáo dục nghề nhằm hình thành hứng thú nghề, khuynh hướng nghề, năng lực nghề ở HS, giúp các em có ý thức chọn nghề.

Nhiệm vụ thứ ba: Nhiệm vụ cuối cùng sau khi HS hiểu về bản thân và về thế giới nghề nghiệp thì GV dạy các môn văn hóa có thể kết hợp với các nhà tư vấn, cha mẹ HS, GV chủ nhiệm… để thực hiện các bước cho giai đoạn Tư vấn nghề. Qua đó, HS tự tin đưa ra kế hoạch nghề nghiệp cho bản thân.

⇨ Ba nhiệm vụ trên giúp HS hình thành các năng lực:

Bảng 1.1. Năng lực hướng nghiệp cần đạt ở học sinh sau GDHN

Năng lực chuyên biệt	Mức độ và yêu cầu cần đạt
1. Nhận thức bản thân	**Năng lực 1:** Xây dựng được kiến thức về bản thân trong bốn lĩnh vực: sở thích, khả năng, cá tính và giá trị nghề nghiệp và dùng kiến thức này cho việc xây dựng kế hoạch nghề nghiệp. **Năng lực 2:** Tìm hiểu bối cảnh gia đình, cộng đồng, Việt Nam và thế giới và dùng kiến thức này cho việc định hướng nghề nghiệp cho mình. **Năng lực 3:** Xác nhận được mong muốn, ước mơ, hy vọngvà mục tiêu đời mình,và dùng kiến thức này cho việc chuẩn kế hoạch nghề nghiệp bản thân.
2. Nhận thức nghề nghiệp	**Năng lực 4:** Xây dựng kiến thức về từng nghề trong các ngành kinh tế, các cơ quan, công ty và doanh nghiệp trong và ngoài nước và dùng kiến thức này cho quyết định chọn nghề, chọn ngành học và nơi làm việc (công ty, cơ quan, nhà máy,…) trong tương lai. **Năng lực 5**: Xây dựng kiến thức về các ngành học, các cơ sở đào tạo(trường ĐH, CĐ, các trường nghề ở trong và ngoài nước,...) và dùng kiến thức này cho việc quyết định chọn ngành học và trường học sau khi tốt nghiệp lớp 12. **Năng lực 6:** Đánh giá được vai trò của thông tin cũng như sử dụng được ảnh hưởng của thông tin đối với việc quyết định nghề nghiệp (chọn nghề, chọn ngành học, trường học,…).
3. Xây dựng kế hoạch nghề nghiệp	**Năng lực 7:** Xác định mục tiêu nghề nghiệp. **Năng lực 8:** Hoạt động ngoại khóa và tham gia phục vụ cộng đồng để tạo thêm kiến thức thực tế, thêm cơ hội nghề nghiệp. **Năng lực 9:** Lập kế hoạch nghề nghiệp và từng bước thực hiện những kế hoạch nghề nghiệp của mình.

1.2. Tích hợp Giáo dục hướng nghiệp trong môn Địa lí 12 Trung học phổ thông

1.2.1. Khái niệm tích hợp và dạy học tích hợp

Có nhiều cách đưa khái niệm tích hợp, các khái niệmcó những điểm chung trong quan niệm về tích hợp: Tích hợp là một quá trình kết hợp các đối tượng khác nhau vào một chỉnh thể thống nhất. Kết quả quá trình kết hợp đó là sự hình thành một hệ thống mới hoặc có thể bao gồm chính các phần có ít nhiều liên hệ với các hệ thống trước đó, chúng có mối liên hệ với nhau chặt chẽ hơn và có sự thay đổi về chất trong bản thân thuộc tính của mỗi bộ phận.

+ *Dạy học tích hợp GDHN trong môn Địa lí*

Theo tác giả, *dạy học tích hợp GDHN trong môn Địa lí* là trong các bài Địa lí, GV giảng dạy sử dụng các phương pháp dạy học thích hợp khai thác các kiến thức của Hướng nghiệp sao cho không biến tiết học Địa lí thành tiết học GDHN, vẫn đảm bảo được các kiến thức, kĩ năng, thái độ theo yêu cầu của bài Địa lí, nhưng bên cạnh đó vẫn hình thành các kiến thức, kĩ năng, thái độ của GDHN cho HS đáp ứng các giai đoạn hướng nghiệp ở trên.

Và tùy theo nội dung từng bài Địa lí mà GV có thể tích hợp ở các mức độ khác nhau như mức độ liên hệ, mức độ bộ phận hay mức độ toàn phần. Khi tích hợp, GV sử dụng ngôn từ kết nối sao cho lôgic và hài hòa,…đảm bảo khai thác đúng kiến thức Địa lí, mà vẫn uyển chuyển dẫn dắt HS khám phá bản thân hoặc khám phá thế giới nghề nghiệp theo các kiến thức trong bài Địa lí;

1.2.2. Sự cần thiết của việc tích hợpGiáo dục hướng nghiệp trong môn Địa lí 12 trung học phổ thông

GDHN là giúp các em định hướng, chọn nghề phù hợp với hứng thú, nguyện vọng, năng lực và hoàn cảnh của bản thân và đáp ứng được sự phát triển của các ngành nghề trong xã hội; góp phần cho sự thành công của các em với nghề sau này, qua đó góp phần phát triển nền kinh tế - xã hội đất nước theo đúng định hướng của Đảng, Nhà nước và Chính phủ. Tác giả Hoàng Đức Nhuận đã viết khi đề cập đến mối quan hệ giữa học vấn phổ thông và học nghề: "*Trong cơ chế đổi mới hiện nay vấn đề chuẩn bị nghề nghiệp là một yêu cầu nóng bỏng của thực tế xã hội. Học vấn phổ thông và học vấn nghề nghiệp có phần giao thoa ngày càng rõ theo hướng mô đun hóa ở mức phổ thông*". Từ mối quan hệ đó, tác giả khẳng định *sự cần thiết phải tổ chức tốt công tác GDHN trong các trường trung học phổ thông*. => GDHN cho HS là cần thiết và cần tổ chức tốt ở trường THPT và phải có các biện pháp để GDHN đạt hiệu quả như mong muốn.

1.3. Đặc điểm chương trình Giáo dục phổ thông

1.3.1. Chương trình Địa lí 12 trung học phổ thông

Toàn bộ chương trình Địa lí THPT được thể hiện trong SGK gồm 140 tiết, trong đó: lớp 12 là 52,5 tiết (1,5tiết/tuần), giảng dạy mỗi lớp trong 35 tuần. Các bài học trong SGK tương đối độc lập tương ứng với một tiết học, cũng có những đơn vị kiến thức khó chia tiết thì có thể để trong những bài tiếp theo. Mỗi bài học đều có cả kênh chữ, kênh hình và số liệu minh họa; Có câu hỏi giữa bài và câu hỏi cuối bài.

1.3.2. Chương trình Giáo dục hướng nghiệp trung học phổ thông

Theo "*Chương trình giáo dục phổ thông - Hoạt động Giáo dục hướng nghiệp*":

- Vị trí: GDHN là một hoạt động GD trong nhà trường phổ thông nhằm giúp HS có những hiểu biết thông thường về hướng nghiệp để có thể định hướng phát triển, lựa chọn nghề phù hợp với hứng thú cá nhân, năng lực bản thân và nhu cầu nhân lực của xã hội. Trên

cơ sở đó, các em tiếp tục học tập, rèn luyện để có thể phát triển trong hoạt động nghề nghiệp tương lai. GDHN cho HS nhằm mục tiêu giáo dục toàn diện; góp phần vào việc phân luồng HS cấp THPT, là bước khởi đầu quan trọng của quá trình phát triển nguồn nhân lực xã hội.

- Mục tiêu:

+ Kiến thức: HS hiểu được ý nghĩa, tầm quan trọng của việc lựa chọn nghề nghiệp tương lai; Biết được một số thông tin cơ bản về định hướng phát triển kinh tế - xã hội của địa phương, đất nước và khu vực; về thế giới nghề nghiệp, thị trường lao động, hệ thống giáo dục nghề nghiệp (trung cấp chuyên nghiệp và dạy nghề), cao đẳng, đại học ở địa phương và cả nước.

+ Kĩ năng: Tự đánh giá được bản thân, truyền thống nghề nghiệp và hoàn cảnh gia đình trong việc định hướng nghề nghiệp tương lai; Tìm kiếm được những thông tin nghề và thông tin cơ sở đào tạo cần thiết cho bản than trong việc chọn nghề; Định hướng và lựa chọn được nghề nghiệp tương lai của bản thân.

+ Thái độ: HS chủ động và tự tin trong việc chọn nghề phù hợp; có hứng thú và khuynh hướng chọn nghề đúng đắn.

- Nội dung: Nội dung chương trình được xây dựng theo quan điểm chủ đề để HS chủ động tìm hiểu một số thông tin cơ bản về tình hình phát triển kinh tế - xã hội của địa phương, đất nước; về thị trường lao động; về thế giới nghề nghiệp và những cơ sở đào tạo. ngoài ra các em còn tự đánh giá năng lực bản thân, truyền thông nghề nghiệp và hoàn cảnh gia đình để lựa chọn nghề phù hợp.

1.4. Đặc điểm tâm sinh lý và nhận thức của học sinh lớp 12 đối với Giáo dục hướng nghiệp

1.4.1. Đặc điểm tâm sinh lý của học sinh lớp 12

Lứa tuổi HS THPT, đặc biệt là HS lớp 12 THPT, có một vị trí đặc biệt quan trọng trong các thời kì phát triển của con người. Trong tâm lý học gọi lứa tuổi này là tuổi đầu thanh niên (Thanh niên học sinh), tuổi chứa đầy nguyện vọng, ước mơ, hoài bão về tương lai. Ở độ tuổi này, hầu hết thanh niên HS đã phát triển hoàn thiện về mọi mặt cả về tâm lý và thể chất.

1.4.2. Nhận thức của học sinh lớp 12 với Giáo dục hướng nghiệp

Là HS lớp 12 THPT, các em phải đứng trước sự lựa chọn quan trọng, mang tính quyết định cho tương lai đó là đi làm hay đi học tiếp; Nếu đi học tiếp thì học gì; Nếu đi làm thì làm gì,… Vào đầu học kì II của năm học lớp 12 THPT, các em phải hoàn thành bộ hồ sơ thi tốt nghiệp THPT và hồ sơ thi tuyển vào các trường đại học, cao đẳng, trung cấp chuyên nghiệp. Đây là bước quan trọng để các em chọn cho mình một nghề nghiệp gắn bó lâu dài với nó trong suốt cuộc đời. Nhưng do nhiều lí do, mà lựa chọn học tiếp hay làm gì là một câu trả lời đầy khó khăn. Và các em HS rất cần đến GDHN đề giúp các em trả lời câu hỏi này.

1.5. Thực trạng Giáo dục hướng nghiệp ở trường Trung học phổ thông

Trong nghiên cứu của mình, để tìm hiểu vấn đề này, tác giả đã tiến hành khảo sát HS lớp 12 tại 4 trường THPT trong năm học 2015 – 2016 là: trường THPT B Kim Bảng (Hà Nam), trường THPT Hòn Gai (Hạ Long – Quảng Ninh), trường THPT Thăng Long (Lâm Hà - Lâm Đồng), trường THPT Lê Lợi (Hà Đông – Hà Nội).Tham gia khảo sát có tổng số 336 HS.

Nội dung khảo sát (nằm trong 10 câu hỏi của phiếu khảo sát GV và cán bộ quản lý (phụ lục 1) và phiếu khảo sát HS) tập trung vào 5 vấn đề:

1. Nhận thức của GV và HS về bản thân HS và thế giới nghề nghiệp.
2. Dự định của HS sau khi học xong THPT (kế hoạch nghề nghiệp).
3. Căn cứ để các HS chọn nghề.
4. GDHN và tích hợp GDHN trong môn Địa lí tại trường THPT.
5. Những thuận lợi và khó khăn của HS khi lựa chọn nghề và ý kiến của GV Địa lí về vấn đề tích hợp GDHN vào môn Địa lí ở nhà trường phổ thông hiện nay.

Tiểu kết chương 1

1.1. Sự nghiệp CNH-HĐH ở nước ta hiện nay đã, đang đặt ra hàng loạt yêu cầu đối với giáo dục phổ thông. Trong đó, đặc biệt quan trọng là đào tạo nguồn nhân lực cho các lĩnh vực hoạt động của nền kinh tế quốc dân, đáp ứng nhu cầu đa dạng của hệ thống ngành nghề trong xã hội. Nhà trường phổ thông có nhiệm vụ cung cấp kiến thức và giúp các em HS có lựa chọn đúng khi đi vào các ngành nghề trong xã hội thông qua hệ thống giáo dục sau trung học. Hiện nay, cơ cấu nguồn nhân lực của chúng ta khá bất hợp lý, chất lượng thấp, trình độ thực hành thường không đáp ứng nhu cầu của người sử dụng lao động. Sự thiếu hụt lao động kĩ thuật có năng lực phù hợp với công việc đang là mối quan tâm không chỉ của các nhà sử dụng lao động, mà là của toàn xã hội. Những bất cập này có liên quan chặt chẽ đến hoạt động GDHN cho thanh thiếu niên nói chung, cho HS trong các trường phổ thông nói riêng. Để giải quyết tình trạng này, GDHN cần được tổ chức như thế nào để đạt được mục tiêu đề ra; Cần có các giải pháp khả thi khi áp dụng trong thực tế. Do đó, đề tài "*Tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí 12 THPT*" là đề tài cần thiết để góp phần nâng cao hiệu quả GDHN ở trường phổ thông.

1.2. Đề tài đã nghiên cứu được khung lí luận cơ bản của việc tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí 12 THPT: Các khái niệm cơ bản về Hướng nghiệp, GDHN, Tích hợp,…; Mục tiêu, nội dung của môn Địa lí và của GDHN; Đặc điểm tâm sinh lí và nhận thức của HS lớp 12 đối với GDHN... làm cơ sở cho chương 2 và chương 3 của đề tài.

1.3. Đề tài cũng đã nghiên cứu, tổng hợp các tài liệu và tiến hành khảo sát về thực trạng GDHN và tích hợp GDHN trong môn học, tích hợp GDHN trong môn Địa lí ở trường THPT. Qua khảo sát và tổng hợp tài liệu, có thể thấy việc GDHN và tích hợp GDHN ở trường THPT đạt kết quả chưa cao, rất cần có những nghiên cứu sâu, có khả năng vận dụng trong thực tế cao về vấn đề này, để giúp HS có những lựa chọn nghề phù hợp với sở thích, khả năng và phù hợp với gia đình và xã hội.

Chương 2. QUY TRÌNH VÀ BIỆN PHÁP TỔ CHỨCTÍCH HỢP GIÁO DỤC HƯỚNG NGHIỆP TRONG DẠY HỌCĐỊA LÍ 12 TRUNG HỌC PHỔ THÔNG

2.1. Nguyên tắc và yêu cầu đối với việc tích hợp Giáo dục hướng nghiệp trong dạy học Địa lí 12 THPT

2.1.1. Nguyên tắc tích hợp Giáo dục hướng nghiệp trong dạy học Địa lí 12

Để việc tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 không biến giờ học Địa lí thành giờ học GDHN, đảm bảo đúng mục tiêu về kiến thức, kĩ năng, thái độ, nhưng vẫn góp phần nâng

cao hiệu quả GDHN cho HS THPT, thì khi tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí 12 THPT cần đảm bảo các nguyên tắc sau: Đảm bảo tính mục tiêu; Đảm bảo tính hệ thống; Đảm bảo tính thực tiễn.

2.1.2. Yêu cầu đối với việc tích hợp Giáo dục hướng nghiệp trong dạy học Địa lí 12

Việc tích hợp các kiến thức GDHN trong dạy học Địa lí lớp 12 THPT phải đảm bảo các yêu cầu: Phải phù hợp với cơ sở khoa học của Tâm lí học, Giáo dục học; Phải có tính thực tiễn; Phải phù hợp với cơ sở pháp lí hiện hành; Tích hợp Giáo dục hướng nghiệp phải có hiệu quả.

2.2. Xác định nội dung tích hợp Giáo dục hướng nghiệp trong dạy học Địa lí 12 trung học phổ thông

Chương trình Địa lí lớp 12 THPT hiện hành thì hầu hết các bài đều có thể khai thác giảng dạy nội dung của GDHN, cụ thể:

Bài mở đầu: Giúp HS biết được công cuộc Đổi mới ở nước ta là một cuộc cải cách toàn diện về kinh tế - xã hội; một số định hướng chính để đẩy mạnh công cuộc Đổi mới; biết bối cảnh và công cuộc hội nhập quốc tế và khu vực của nước ta. Với quá trình tìm hiểu về con đường phát triển kinh tế - xã hội của nước mình trong thời gian qua, xu thế hội nhập cùng hàng loạt những thử thách gay gắt sẽ giúp cho HS có ý thức trách nhiệm trong việc làm cho đất nước giàu mạnh - đây cũng là nhiệm vụ của các em, những chủ nhân tương lai của đất nước. Như vậy, qua bài học này, dù GV Địa lí chỉ giảng dạy kiến thức Địa lí thông thường thì HS cũng có được rất nhiều kiến thức của GDHN. Vì vậy, nếu người GV khéo léo dẫn dắt và chốt kiến thức Địa lí, đồng thời liên hệ với kiến thức Hướng nghiệp thì HS sẽ thấy được bức tranh tổng thể về thế giới nghề nghiệp, thấy được sự phát triển kinh tế chung của đất nước trong bối cảnh hội nhập quốc tế. Qua đó HS cũng có thêm nhiều kiến thức cho giai đoạn Định hướng nghề nghiệp của mình.

Phần I: Địa lí tự nhiên: HS biết được vị trí, phạm vi, giới hạn lãnh thổ Việt Nam, phân tích được ảnh hưởng của nó đến tự nhiên, kinh tế - xã hội và an ninh quốc phòng; hiểu được đặc điểm chung của tự nhiên Việt Nam, qua đó sẽ thấy được những tác động tích cực, tác động tiêu cực đối với kinh tế - xã hội, có những nhận định đúng, ý thức đúng trong việc bảo vệ tự nhiên, phát triển kinh tế. HS sẽ có ý thức đúng trong việc sử dụng hợp lý nguồn tài nguyên của đất nước, biết các chiến lược, chính sách và tài nguyên và môi trường của Việt Nam, đó cũng là điều kiện lao động của nghề mà các em lựa chọn, của vùng các em sinh sống. Đối với các bài của phần Địa lí tự nhiên này, GV Địa lí khi dạy tích hợp GDHN có thể khai thác rất nhiều các kiến thức về nghề nghiệp cho các em; để các em hiểu được điều kiện phát triển các nghề; từ đó biết và hiểu được các ngành kinh tế nào thuận lợi để phát triển; đồng thời cũng biết được tình cảm, sở thích của mình đối với tự nhiên, đối các lĩnh vực kinh tế thuận lợi hay không thuận lợi để phát triển;… hiểu được gốc rễ sự phát triển của từng ngành qua các điều kiện để ngành phát triển,… và đây cũng là giai đoạn giúp các em Định hướng nghề, tìm hiểu bản thân.

Phần II: Địa lí dân cư: Qua phần này, HS có thêm rất nhiều kiến thức về GDHN vì các em sẽ được tìm hiểu các đặc điểm dân số, nguồn lao động, việc sử dụng lao động của nước ta. Các em cũng được phân tích vấn đề việc làm hiện nay và hướng giải quyết. Vì vậy, qua phần này, GV Địa lí sẽ giúp các em nhận thức đúng đắn về vấn đề nguồn lao động và

nhu cầu việc làm của đất nước, của địa phương. Sự hiểu biết về thực trạng nhu cầu nghề hiện nay sẽ là cơ sở cho ý thức lựa chọn nghề của các em sau này.

Phần III: Địa lí kinh tế: Phần này gồm Địa lí các ngành kinh tế và Địa lí các vùng kinh tế.

+ Địa lí các ngành kinh tế: HS biết được đặc điểm thực trạng kinh tế - xã hội của đất nước; đặc điểm từng ngành kinh tế: Nông nghiệp, Công nghiệp, Dịch vụ. Khi truyền tải cho HS những hiểu biết này, người giáo viên đã là những người GDHN khi cho HS thấy trong quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa hiện nay chúng ta đang cần đội ngũ lao động trong các ngành nghề ở mức độ nào, các em cũng hiểu được xu thế phát triển nghề với các yếu tố đặt ra cho người lao động. Sau khi làm quen với một số ngành chủ đạo của nền kinh tế quốc dân, các em sẽ có những định hướng nghề nghiệp đúng đắn hơn.

+ Địa lí các vùng kinh tế: Qua phần này, HS hiểu được các thế mạnh và các hạn chế của điều kiện tự nhiên, dân cư, cơ sở vật chất – kĩ thuật của từng vùng kinh tế ở Việt Nam; các chính sách và hướng phát triển của vùng cũng được nói đến rất cụ thể. Để phát triển kinh tế cần phát huy các thế mạnh; khắc phục các hạn chế và vấn đề cần đặt ra cho từng vùng. Các giải pháp cho khai thác và sử dụng hợp lý nguồn tài nguyên, giải pháp cho phát triển trong tương lai của từng vùng sẽ giúp các em nhận thức sâu sắc hơn về điều kiện phát triển, xu thế phát triển của vùng mà địa phương các em trực thuộc. Qua đó, các em cũng thấy được vai trò, giá trị của lao động trong mọi ngành nghề và xác định được nhiệm vụ và vinh dự khi làm nghề mà mình lựa chọn. Đây cũng là cơ sở quan trọng trong quá trình định hướng phát triển nghề và thái độ của các em với nghề.

Phần IV: Địa lí địa phương: Đây là phần quan trọng để GDHN cho các em vì phần này đề cập sau đến những kiến thức về tự nhiên, kinh tế - xã hội của địa phương nơi các em sinh sống. Phần này sẽ giúp các em có cái nhìn và khả năng đánh giá toàn diện, đúng đắn về hiện trạng kinh tế, cũng như nhu cầu lao động của địa phương. Đặc biệt, một phần yêu cầu của bài là chính các em phải viết báo cáo theo chủ đề. Như vậy, nếu giáo viên biết cách khai thác theo hướng GDHN, có thể giúp các em gắn với mục tiêu, đường lối kinh tế của Đảng và Nhà nước, thực tế phát triển kinh tế - xã hội của địa phương mình, thì không chỉ giúp các em có định hướng nghề phù hợp với năng lực, nguyện vọng mà còn giúp các em biết điều chỉnh tự giác nguyện vọng theo yêu cầu của xã hội, nhiệt huyết với công việc để có năng suất lao động tốt nhất.

Mức độ tích hợp: *Mức độ toàn phần; Mức độ bộ phận; Mức độ liên hệ.*

* Tích hợp GDHN qua môn Địa lí lớp 12 THPT là nhằm vào cả nhận thức, thái độ và hành vi phục vụ mục đích hướng nghiệp trong tương lai cho mỗi học sinh và góp phần giúp HS có được các năng lực: năng lực "nhận thức bản thân"; năng lực "nhận thức nghề nghiệp" và góp phần hoàn thiện năng lực "xây dựng kế hoạch nghề nghiệp".

* Nội dung và mức độ tích hợp GDHN trong Địa lí 12 THPT: Trong khuôn khổ luận án, tác giả tổng hợp một cách khái quát nội dung, khả năng, mức độ tích hợp GDHN trong Địa lí 12 trong bảng 2.1: Bảng tổng hợp khái quát khả năng tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí lớp 12 THPT.

2.3. Quy trình tích hợp Giáo dục hướng nghiệp trong dạy học Địa lí 12 Trung học phổ thông

Để đảm bảo các yêu cầu và nguyên tắc đã đề cập ở phần 2.1; khai thác được các nội dung GDHN đã đề cập trong bảng 2.1; góp phần đạt mục tiêu nâng cao hiệu quả GDHN cho

HS trong trường THPT thông qua việc dạy tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 THPT, GV Địa lí khi dạy học tích hợp GDHN cần thực hiện theo quy trình sau:

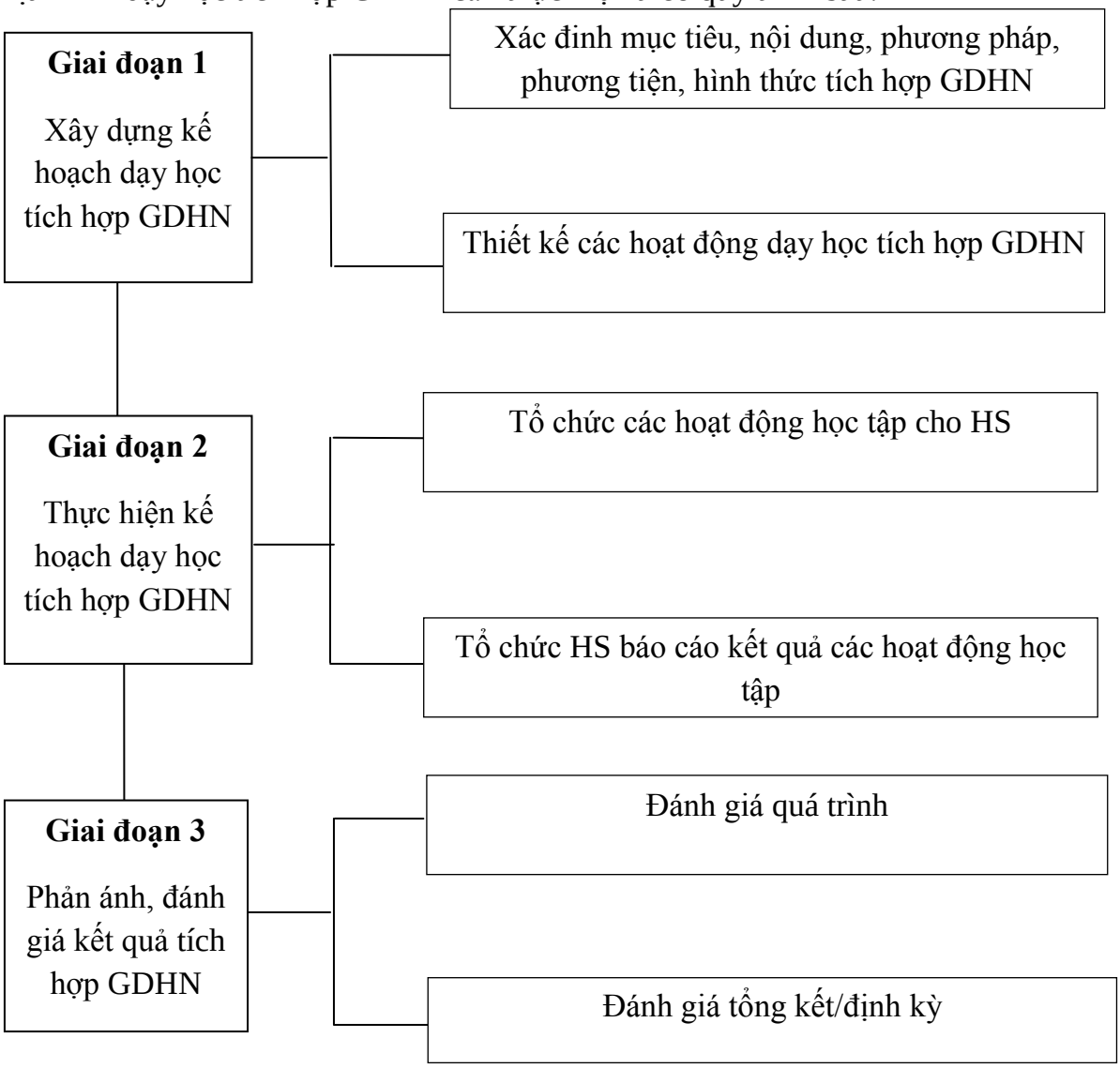

Sơ đồ 2.2.Quy trình tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí 12

2.4. Biện pháp tích hợp Giáo dục hướng nghiệp trong dạy học Địa lí 12 trung học phổ thông

2.4.1. Vận dụng có hiệu quả các phương pháp và kĩ thuật dạy học tích cực để tích hợp Giáo dục hướng nghiệp trong dạy học Địa lí 12 THPT

Dạy học tích hợp GDHNtrong môn Địa lí 12 THPT, GV Địa lí vận dụng: *Phương pháp dạy học truyền thống; Vận dụng phương pháp dạy học đặt và giải quyết vấn đề; Vận dụng phương pháp dạy học hợp tác theo nhóm; Vận dụng phương pháp dạy học theo dự án; Tăng cường các phương pháp dạy học đặc thù bộ môn; Vận dụng kĩ thuật "Mảnh ghép"; Vận dụng kĩ thuật sử dụng sơ đồ tư duy*

2.4.2. Tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin và truyền thông vào dạy học tích hợp Giáo dục hướng nghiệp trong môn Địa lí 12 THPT

2.4.3. Tổ chức các hoạt động trải nghiệm cho học sinh trong việc tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 trung học phổ thông

Các hoạt động này rất phong phú và đa dạng: Tìm hiểu Địa lí địa phương; Tham quan cơ sở sản xuất ở địa phương (cơ sở sản xuất công nghiệp, cơ sở sản xuất nông nghiệp,

cơ sở dịch vụ); Tổ chức cho HS thực hiện một số dự án (như dự án trồng rau sạch, dự án trồng nấm, dự án kinh doanh với một số vốn ban đầu; lập dự án khai thác thế mạnh của 1 vùng, một khu vực,...); Tổ chức Ngày hội hướng nghiệp có sự giao lưu của các cơ sở doanh nghiệp trên địa bàn và các trường trung cấp chuyên nghiệp, cao đẳng, đại học,…

2.5. Thiết kế và tổ chức dạy học tích hợp Giáo dục hướng nghiệp một số bài học trong môn Địa lí 12 trung học phổ thông

Luận án đã thiết kế năm giáo án mẫu tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí 12 THPT, để tiến hành thực nghiệm ở trường THPT

Tiểu kết chương 2

2.1. Từ việc vận dụng cơ sở lí luận và thực tiễn trình bày ở chương 1, tác giả nghiên cứu, đưa ra các yêu cầu, các nguyên tắc tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí lớp 12 THPT; đồng thời nghiên cứu, xác định quy trình tích hợp; nội dung và các phương pháp tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí 12 THPT… Đảm bảo tính tích cực, chủ động, sáng tạo của HS, đảm bảo vai trò chủ đạo của GV, tính vừa sức trong mỗi tiết học có tích hợp GDHN, góp phần nâng cao hiệu quả công tác GDHN trong trường THPT, góp phần HS 12 THPT hiểu bản thân, hiểu về thế giới nghề nghiệp và đua ra những quyết định lựa chọn nghề đúng đắn, phù hợp.

2.2. Để chuẩn bị cho thực nghiệm ở chương 3, NCS đã căn cứ theo nguyên tắc và yêu cầu đối với việc tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 THPT trình bày ở phần 2.1 - Chương 2; và Quy trình tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí 12 THPT (trình bày ở phần 2.3 – Chương 2), đảm bảo bám sát giai đoạn 1 của quy trình là: "Xây dựng kế hoạch dạy học tích hợp GDHN", với 2 bước là: "Xác định mục tiêu, nội dung, phương pháp, phương tiện, hình thức tích hợp GDHN"; và "Thiết kế các hoạt động dạy học tích hợp GDHN"; vận dụng các phương pháp và kĩ thuật dạy học được trình bày ở trên để xây dựng 5 giáo án dạy tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 THPT của 6 bài Địa lí 12 là:

+ Bài7 - Đất nước nhiều đồi núi (phần: Địa lí tự nhiên);

+ Bài 16 - Đặc điểm dân số và phân bố dân cư nước ta và Bài 17 - Lao động và việc làm (phần: Địa lí dân cư) (xây dựng thành 1 giáo án chủ đề: Dân số và việc làm);

+ Bài 21 - Đặc điểm nền nông nghiệp nước ta (phần: Địa lí các ngành kinh tế);

+ Bài 32 - Vấn đề khai thác thế mạnh ở Trung du và Miền núi Bắc Bộ và Bài 33 - Vấn đề chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo ngành ở Đồng bằng sông Hồng (phần: Địa lí các vùng kinh tế).

2.3. Tuy nhiên, muốn việc tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí lớp 12 THPT thu được kết quả như mong muốn cần nhà trường, các cơ sở giáo dục, giáo viên dạy tích hợp GDHN trong bộ môn Địa lí, HS,… thực hiện đồng bộ các yêu cầu, nguyên tắc, giải pháp đề ra. Bên cạnh đó, cần có sự phối kết hợp động bộ giữa gia đình, nhà trường, các cơ sở sản xuất,…để giúp HS hiểu và tự tin chọn nghề. Việc dạy học tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 THPT cũng cần căn cứ theo, đặc điểm của mỗi HS, điều kiện dạy học của từng trường, từng địa phương, khả năng của từng GV,… để có sự lựa chọn nội dung và phương pháp phù hợp.

CHƯƠNG 3. THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM

3.1. Mục đích, nhiệm vụ và nguyên tắc thực nghiệm

3.1.1. Mục đích thực nghiệm

Thực nghiệm sư phạm nhằm kiểm chứng tính hiệu quả của việc tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí lớp 12 THPT. So sánh những kết quả đạt được với những giả thuyết ban đầu, qua đó có những điều chỉnh hợp lí để đảm bảo mục tiêu, cách thức tiến hành,… xác định tính khả thi, mức độ phù hợp của việc tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí lớp 12 THPT.

3.1.2. Nguyên tắc thực nghiệm sư phạm

- TNSP phải đảm bảo tính trung thực, khách quan của các thực nghiệm;
- Thực nghiệm phù hợp với đối tượng HS và sát với tình hình thực tế dạy học ở trường THPT.

3.1.3. Nhiệm vụ thực nghiệm

Thực nghiệm sư phạm thực hiện các nhiệm vụ:

- Đánh giá sự phối hợp các biện pháp sư phạm được lựa chọn để thể hiện ở giáo án đã soạn thảo đối với việc tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí lớp 12 THPT.
- Đánh giá mức độ phù hợp của việc tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí lớp 12 THPT.
- Đánh giá hiệu quả của việc tích hợp GDHN với môn Địa lí lớp 12 THPT.

3.2. Nội dung và phương pháp thực nghiệm

3.2.1. Nội dung thực nghiệm

TNSP gồm 2 đợt:

Đợt 1:

- Tác giả tổ chức cho GV Địa lí (GV của trường đề tài sẽ tiến hành thực nghiệm) tìm hiểu các kiến thức về Hướng nghiệp được trình bày ở chương 1 và chương 2; Trao đổi với GV Địa lí về mục đích, nội dung, phương pháp thực nghiệm; Cung cấp cho GV các tài liệu tham khảo cần thiết để GV trau dồi kiến thức về hướng nghiệp; Cung cấp và hướng dẫn cho GV Địa lí cách soạn giáo án có nội dung tích hợp GDHN theo đúng quy trình tích hợp GDHN đã đề ra; GV dạy thực nghiệm tham khảo cácgiáo án đã soạn sẵn ở chương 2; Hướng dẫn GV tích hợp các câu hỏi, yêu cầu, nội dung về hướng nghiệp theo các mức độ liên hệ, bộ phận hay toàn phần.
- Dựa trên các kiến thức vừa trao đổi, tác giả luận án xin ý kiến đóng góp của GV về quy trình và biện pháp tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 THPT; góp ý chỉnh sửa hoàn thiện cho giáo án dạy thực nghiệm; Bổ sung, hoàn thiện nội dung tích hợp Giáo dục Hướng nghiệp trong dạy học Địa lí 12 (được trình bày ở chương 2 của luận án).

Đợt 2 (gồm 2 lần tiến hành TNSP):

+ ***Lần 1*:** Tác giả trực tiếp dạy 6 bài thực nghiệmtại lớp 12A7, trường THPT Lê Lợi – Hà Đông – Hà Nội: Bài 7 (Đất nước nhiều đồi núi); bài 16 (Đặc điểm dân số và phân bố dân cư ở nước ta) và bài 17 (Lao động và việc làm)- một giáo án với chủ đề: Dân số và việc làm; bài 21 (Đặc điểm nền nông nghiệp nước ta); bài 32 (Vấn đề khai thác thế mạnh ở Trung du và Miền núi Bắc Bộ); bài 33 (Vấn đề chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo ngành ở Đồng bằng song Hồng) theo 5 giáo án đã soạn và đã chỉnh sửa qua tập huấn đợt 1. Các tiết dạy này có các giáo viên Địa lí sẽ dạy thực nghiệm lần 2 cùng dự giờ.

Thực nghiệm lần 1, mục đích xin ý kiến của GV và HS đánh giá về tính phù hợp, khả thi của việc tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí 12 THPT; góp ý hoàn thiện Quy trình và biện pháp tích hợp ở chương 2 của luận án; góp ý, bổ sung và hoàn thiện giáo án thực nghiệm.

+ ***Lần 2:***GV Địa lí đã tham dự tập huấn đợt 1, dự giờ thực nghiệm lần 1 đợt 2, tiến hành dạy TNSP theo 5 giáo án đã chỉnh sửa; lớp đối chứng: GV dạy 6 bài trên bằng giáo án soạn dạy theo cách bình thường.

- Quá trình dạy thực nghiệm bao gồm cả việc quan sát, phỏng vấn, tham khảo ý kiến; kiểm tra kết quả học tập của HS, phân tích, so sánh kết quả với lớp đối chứng. Khảo sát, thăm dò sự hứng thú của HS khi các em tham gia học tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 THPT, đánh giá định lượng và định đính sau thực nghiệm và so sánh với lớp đối chứng và khảo sát trước thực nghiệm để rút ra những kết luận sau thực nghiệm cho vấn đề tác giả đề xuất.

3.2.2. Phương pháp thực nghiệm

+ Trước khi thực nghiệm sư phạm, chúng tôi phát phiếu khảo sát cho cán bộ quản lý, GV và HS (phiếu khảo sát phụ lục 1 và phụ lục 2) để tìm hiểu về việc GDHN trong nhà trường, việc tích hợp GDHN trong môn Địa lí và việc nắm kiến thức hướng nghiệp của mỗi HS (kết quả của phiếu khảo sát này đã được trình bày ở chương I).

+ Trong quá trình thực nghiệm chúng tôi tiến hành 2 đợt thực nghiệm:

- *Đợt thực nghiệm thứ 1* tiến hành với GV dạy Địa lí để cung cấp kiến thức, xin ý kiến thực tế, hoàn thiện nội dung và giáo án thực nghiệm;

- *Đợt thực nghiệm thứ 2*: chúng tôi tiến thực nghiệm 2 lần:

Thực nghiệm lần 1 Đợt 2, tác giả trực tiếp dạy thực nghiệm, với sự dự giờ của 5 GV dạy Địa lí, nhằm mục đích xin ý kiến đóng góp về mục tiêu thực nghiệm, kiểm chứng sự hứng thú của HS, xin ý kiến đóng góp của GV và HS, qua đó hoàn thiện giáo án thực nghiệm để tiến hành thực nghiệm lần 2;

Thực nghiệm lần 2 Đợt 2: Lần TNSP này là thực nghiệm sư phạm có đối chứng. Trong đó tương ứng với các nội dung thực nghiệm, có một lớp đối chứng. Lớp đối chứng và lớp thực nghiệm đều do cùng một GV giảng dạy, chỉ khác nhau ở chỗ:

. Lớp thực nghiệm, GV thực hiện bài lên lớp, hướng dẫn HS tự học và tiến hành bài học tích hợp theo quy trình các bước chúng tôi đã xác lập và giáo án đã chỉnh sửa qua thực nghiệm lần 1 đợt 2 (được trình bày ở chương II);

. Lớp đối chứng, GV và HS tiến hành bài học theo giáo án và phương pháp vẫn dùng.

+ Sau mỗi đợt thực nghiệm và sau mỗi lần thực nghiệm, chúng tôi đều tiến hành nhận xét, đánh giá kết quả thực nghiệm cả về mặt định tính và định lượng (nhận xét, đánh giá qua quan sát, phỏng vấn sâu, tổng hợp phiếu hỏi, tổng hợp bài kiểm tra,…).

3.2.3. Phương pháp đánh giá kết quả thực nghiệm

Để tiến hành nhận xét, đánh giá kết quả thực nghiệm cả về mặt định tính và định lượng, tác giả đã sử dụng phương pháp thống kê toán học và một số công cụ sau:Hai bài kiểm tra; Phiếu hỏi GV; Phiếu hỏi HS; Đàm thoại hoặc phỏng vấn sâu; Quan sát lớp học,…

3.3. Tổ chức thực nghiệm

3.3.1. Chuẩn bị thực nghiệm

Chọn mẫu*:*

- Lần 1 đợt 2, 1 lớp dạy thực nghiệm (lớp 12A5- trường THPT Lê Lợi – Hà Đông- Hà Nội, sĩ số 40 HS).

- Lần 2 đợt 2:Bốn trường thực nghiệm, mỗi trường2 lớp (1 lớp học thực nghiệm và 1 lớp đối chứng)

Bảng 3.1. Danh sách các trường dạy thực nghiệm và đối chứng

STT	Trường thực nghiệm	GV dạy thực nghiệm	Lớp TN		Lớp ĐC	
			Lớp	Sĩ số	Lớp	Sĩ số
1	THPT Lê Lợi (Hà Nội)	Nguyễn Thị Tú Hồng	12A7	42	12A8	43
2	THPT Thăng Long (Lâm Đồng)	Nguyễn Thị Hảo	12B1	40	12B2	41
3	THPT B Kim Bảng (Hà Nam)	Lê Thị Dung	12A4	45	12A5	46
4	THPT Hòn Gai (Quảng Ninh)	Đặng Thị Hải	12A6	40	12A7	39
Tổng số học sinh				**167**		**169**

Thông tin chung về HS, GV và phụ huynh học sinh đã được tác giả tổng hợp và đề cập trong chương 1 của đề tài.

3.3.2. Triển khai thực nghiệm

**** Thời gian thực nghiệm:*** Năm học 2015 – 2016 và năm học 2016 - 2017

**** Triển khai thực nghiệm:***

3.4. Nhận xét, đánh giá kết quả thực nghiệm

3.4.1. Thực nghiệm đợt 1

3.4.1.1. Nhận xét về mặt định tính

+ GV Địa lí tham dự hứng thú, sôi nổi, tích cực, chủ động trong trao đổi và tìm hiểu kiến thức hướng nghiệp, các biện pháp và nội dung, mức độ tích hợp GDHN.

+ Đa số GV khi được hỏi đều cho rằng, việc tích hợp GDHN như vậy là khả thi. Bước đầu có thể thiết kế và dạy được tích hợp GDHN trong Địa lí 12 THPT theo đúng quy trình đã đề ra trong chương 2 của đề tài.

+ Tổng hợp phiếu hỏi (phụ lục 8), cũng cho kết quả tương tự trao đổi, phóng vấn sâu GV.

Bảng 3.2.Bảng tổng hợp phiếu xin ý kiến GV sau thực nghiệm đợt 1

Số lượng GV	Tham dự tập huấn		5 GV	Tỉ lệ %
Mức độ hứng thú	Không hứng thú		0	
	Bình thường		1	20%
	Hứng thú		4	80%
Mức độ đáp ứng mục tiêu	*+ Hiểu và vận dụng được các khái niệm: về Hướng nghiệp, GDHN, tích hợp, tích hợp GDHN, ...*	Không đáp ứng	0	
		Đáp ứng vừa phải	2	40%
		Đáp ứng tốt	3	60%
	+ Hiểu và vận dụng được các yêu cầu và nguyên tắc tích hợp GDHN trong Địa lí 12 THPT..	Không đáp ứng	0	
		Đáp ứng vừa phải	2	40%
		Đáp ứng tốt	3	60%
	+ Hiểu và vận dụng được quy trình tích hợp GDHN.	Không đáp ứng	0	
		Đáp ứng vừa phải	2	40%
		Đáp ứng tốt	3	60%
	+ Hiểu về phương pháp giảng dạy, kiểm tra, đánh giá trong việc tích hợp GDHN.	Không đáp ứng	0	
		Đáp ứng vừa phải	2	40%
		Đáp ứng tốt	3	60%
	+ Hiểu và soạn được giáo án tích hợp GDHN trong Địa lí 12 THPT.	Không đáp ứng	0	
		Đáp ứng vừa phải	2	40%
		Đáp ứng tốt	3	60%

3.4.1.2. Nhận xét về mặt định lượng

Tác giả cùng đội ngũ GV Địa lí tham gia dạy thực nghiệm của các trường thực nghiệm đã tập trung trao đổi, sửa chữa, bổ sung và hoàn thành 5 giáo án của 6 bài tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 và một số ví dụ cụ thể GV đề xuất bổ sung minh họa cho yêu cầu, nguyên tắc, quy trình tích hợp, phương pháp tích hợp.

3.4.2. Thực nghiệm đợt 2

**** Thực nghiệm sư phạm lần 1***

Quy mô khảo sát đánh giá kết quả thực nghiệm:

- Tham gia học thực nghiệm và phỏng vấn sau thực nghiệm là: 42 HS lớp 12A5 trường THPT Lê Lợi - Hà Đông - Hà Nội.

Thông tin chung về học sinh: 47,6% là nam, 52,4% là nữ; 2,3% HS là người dân tộc thiểu số; 88,1% HS thành thị, 11,9% HS ở nông thôn.

Thông tin chung về phụ huynh học sinh: Hầu hết phụ huynh đã tốt nghiệp THCS và THPT, nhưng phần lớn chưa được qua đào tạo (gần 60%); Gần 50% phụ huynh học sinh làm các nghề tự do; Trong đó, 83,3% học sinh cho rằng về mặt kinh tế gia đình mình là trung bình, 2,4% là khá và 14,3% cho rằng gia đình là diện nghèo.

Kết quả thực nghiệm đợt 2, lần 1

a, Nhận xét về mặt định tính: + GV dự giờ có nhận xét tích cực khi tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 THPT. Tuy nhiên, cần điều chỉnh lại số lượng HS trong mỗi nhóm để tất cả HS cùng tích cực hoạt động, không ỉ lại các HS khác trong cùng nhóm hoạt động; + Không khí lớp học sôi nổi hào hứng. Dường như trong giờ học thực nghiệm sư phạm, HS tích cực học, tự tin hơn, không thấy môn học hàn lâm hoặc phân biệt môn chính, môn phụ; Đa số HS thấy được vai trò của môn học và việc tích hợp GDHN.

b, Nhận xét về mặt định lượng

Điều chỉnh và hoàn thiện giáo án 6 bài thực nghiệm, điều chỉnh và bổ sung để hoàn thiện các nguyên tắc, yêu cầu, quy trình và phương pháp tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 THPT. Sau TN HS không làm bài khảo sát, chỉ tham gia phỏng vấn sâu và làm bài kiểm tra 45 phút sau.(phụ lục 12). Qua bài kiểm tra này, tổng hợp kết quả, tác giả nhận thấy, tỷ lệ điểm đạt khá, giỏi (7-10 điểm) đạt 85,7%; 9% HS đạt điểm trung bình; và còn 5,3% HS đạt điểm yếu => Tỉ lệ HS đạt điểm khá giỏi khá cao, chứng tỏ phương pháp sử dụng trong dạy thực nghiệm đạt mục tiêu đề ra của môn Địa lí và GDHN.

**** Thực nghiệm sư phạm lần 2***

Quy mô khảo sát đánh giá kết quả thực nghiệm:

- Tham gia học thực nghiệm, đối chứng và khảo sát sau thực nghiệm là: 336 HS lớp 12 của các trường THPT Lê Lợi - Hà Đông - Hà Nội, THPT Thăng Long - Lâm Hà - Lâm Đồng, THPT Kim Bảng B - Hà Nam, THPT Hòn Gai - Quảng Ninh.

Kết quả thực nghiệm đợt 2, lần 2

Thông tin chung về HS, GV, cha mẹ HS.

a, Nhận xét về mặt định tính:

Sử dụng các phiếu khảo sát: Phiếu xin ý kiến 12 GV dạy và dự giờ (phụ lục 9); Phiếu lấy ý kiến 167 HS sau học thực nghiệm (phụ lục 10), tác giả thu được kết quả sau:

Bảng 3.5.Tổng hợp nhận xét của GV và HS sau TNSP đợt 2, lần 2

Đơn vị: %

TT	***Các vấn đề***	***Phương án được lựa chọn***			
A	***Nhận xét của GV về tiết dạy tích hợp***	***1***	***2***	***3***	***4***
1	Có tính khả thi			33,3	66,7
2	Có tính hiệu quả		8,3	41,7	50
3	HS hứng thú, tích cực tham gia tìm hiểu, xây dựng bài.			25	75
4	GV đảm bảo được kế hoạch bài học		8,3	41,7	50
5	HS đạt được mục tiêu về kiến thức Địa lí và kiến thức GDHN			25	75
6	HS đạt được mục tiêu cần đạt về kĩ năng, thái độ của Địa lí và GDHN			33,3	66,7
B	**Nhận xét của HS**				
1	HS có hứng thú, thích học, tích cực tìm hiểu, thảo luận các vấn đề của bài học	0,6	1,2	45,8	52,4
2	Em nắm được mục tiêu về kiến thức, kĩ năng, thái độ của Địa lí		0,6	43,1	56,3
3	Em nắm được mục tiêu về kiến thức, kĩ năng, thái độ của GDHN		1,2	47,9	50,9
4	Em lập được kế hoạch nghề nghiệp cho mình		22,2	40.7	37.1
5	GV đã dẫn dắt bài học một cách hợp lý, logic		0,6	40.1	59,3

Trong đó: 1 - Không đồng ý; 2 - Phân vân; 3 - Đồng ý; 4 - Hoàn toàn đồng ý

b, Nhận xét về mặt định lượng

+ *Bài kiểm tra 1* (thời gian 15 phút): Đánh giá hiệu quả tiếp thu kiến thức, kĩ năng Địa lí, Kiến thức, kĩ năngGDHN sau bước đầu tiếp cận cách học tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 THPT.Bài kiểm tra số 1 này được triển khai trên cả 2 đối tượng: HS lớp thực nghiệm và HS lớp đối chứng (Đề bài kiểm tra 15 phút - phụ lục số 11).

Kết quả điểm kiểm tra thu được của bài kiểm tra số 1 trên cả 2 nhóm thực nghiệm và đối chứng như sau (TNSP đợt 2, lần 2):

Bảng 3.7.Tổng hợp điểm bài kiểm tra số 1 theo từng lớp, từng trường trường

STT	Trường thực nghiệm	Lớp	Sĩ số	Điểm kiểm tra										
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	TB
1	THPT Lê Lợi	TN 12A7	42	0	0	0	1	3	3	18	11	5	1	7,3
		ĐC 12A8	43	0	0	0	1	4	7	19	9	3	0	6,9
2	THPT Thăng Long	TN 12B1	40	0	0	0	2	5	5	16	9	3	0	6,9
		ĐC 12B2	41	0	0	0	1	6	6	17	8	3	0	6,8
3	THPT B Kim Bảng	TN 12A4	45	0	0	0	1	6	7	11	12	6	2	7,2
		ĐC 12A5	46	0	0	0	2	7	8	14	11	4	0	6,8
4	THPT Hòn Gai	TN 12A6	40	0	0	0	0	4	4	11	12	7	2	7,5
		ĐC 12A7	39	0	0	0	0	6	7	9	11	6	0	7,1

Bảng 3.9. Tổng hợp điểm kiểm tra kiến thức GDHN bài kiểm tra số 1

Điểm	Nhóm				Tổng	
	Thực nghiệm		Đối chứng			
	HS	%	HS	%	HS	%
1	11	3,3	22	6,5	33	9,8
2	64	19,1	75	22,3	139	41,4
3	67	19,9	56	16,7	123	36,6
4	25	7,4	16	4,8	41	12,2
Tổng	167	49,7	169	50,3	336	100

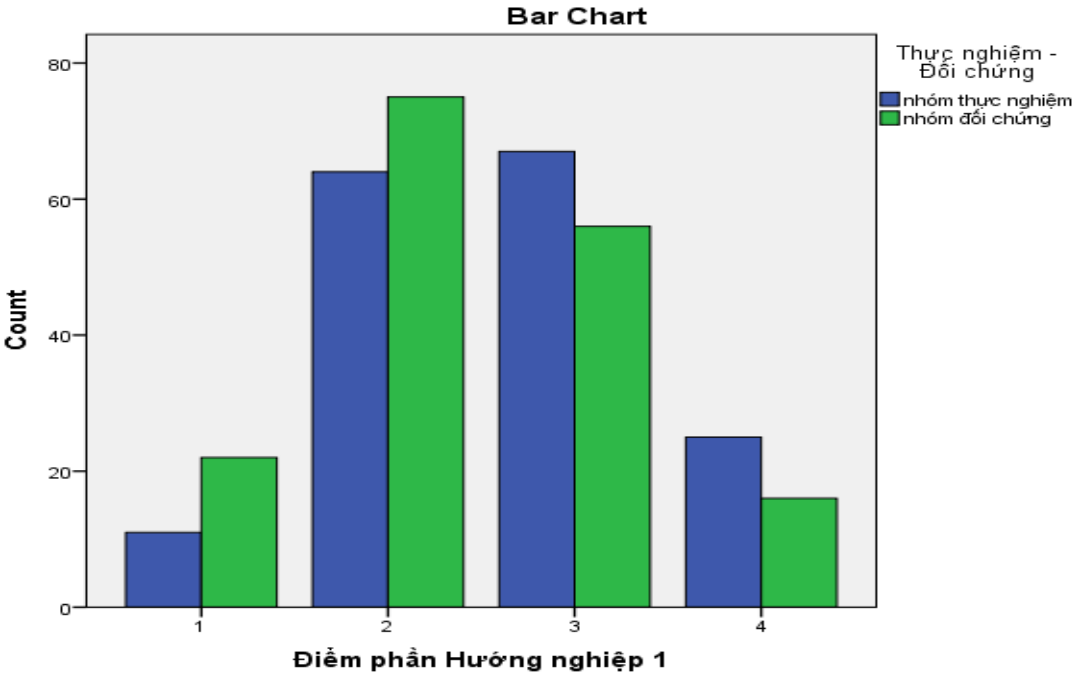

Biểu đồ 3.3.Tổng hợp điểm kiểm tra kiến thức GDHN bài kiểm tra số 1

Bảng 3.10. Tổng hợp điểm bài kiểm tra số 2 theo từng lớp, từng trường

STT	Trường thực nghiệm	Lớp	Sĩ số	Điểm kiểm tra										
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	TB
1	THPT Lê Lợi	TN 12A7	42	0	0	0	0	1	7	6	15	9	4	7,9
		ĐC 12A8	43	0	0	0	1	7	9	12	8	6	0	6,7
2	THPT Thăng Long	TN 12B1	40	0	0	0	0	3	5	10	13	7	2	7,6
		ĐC 12B2	41	0	0	0	0	8	9	9	10	5	0	6,9
3	THPT B Kim Bảng	TN 12A4	45	0	0	0	0	1	5	12	18	6	3	7,7
		ĐC 12A5	46	0	0	0	0	2	13	18	10	3	0	7,0
4	THPT Hòn Gai	TN 12A6	40	0	0	0	0	0	6	8	10	11	5	8,0
		ĐC 12A7	39	0	0	0	0	3	11	14	7	3	1	7,0

Bảng 3.12. Tổng hợp điểm phần GDHN bài kiểm tra số 2 (phụ lục 12)

Điểm	Nhóm				Tổng	
	Thực nghiệm		Đối chứng			
	HS	%	HS	%	HS	%
1	2	0,6	16	4,8	18	5,4
2	35	10,4	89	26,5	124	36,9
3	76	22,6	56	16,6	132	39,2
4	54	16,1	8	2,4	62	18,5
Tổng	167	49,7	169	50,3	336	100

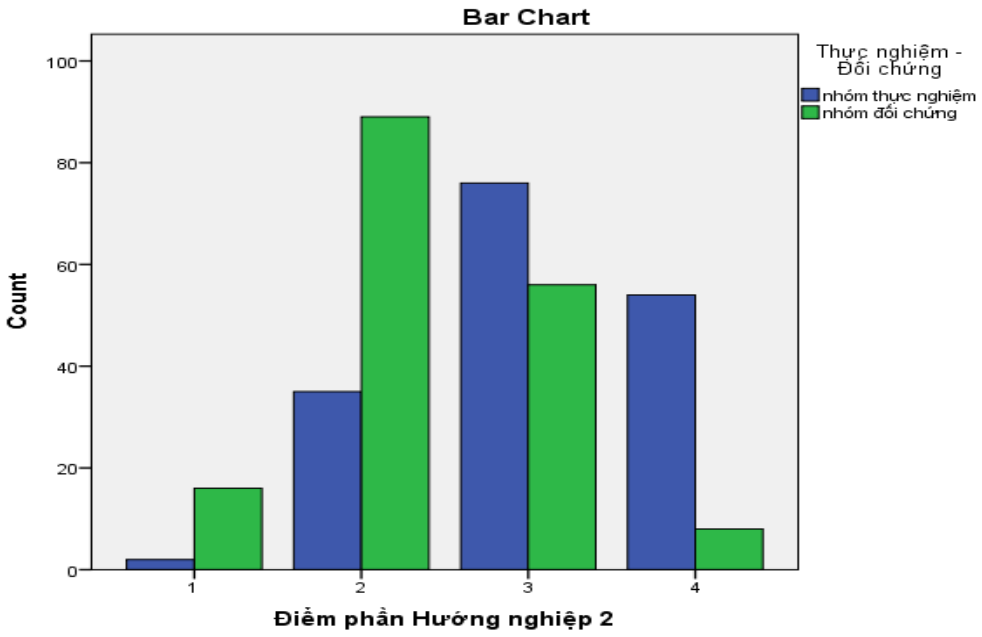

Biểu đồ 3.5. Tổng hợp điểm phần GDHN bài kiểm tra số 2 (phụ lục 12)

Bảng 3.15.Tổng hợp điểm Địa lí, điểm GDHN bài kiểm tra số 1 và bài kiểm tra số 2 của hai nhóm thực nghiệm và đối chứng

Nhóm		Điểm GDHN bài kiểm tra 1	Điểm GDHN bài kiểm tra2	Điểm Địa lí bài kiểm tra 1	Điểm Địa lí bài kiểm tra 2	Thay đổi điểm GDHN sau 2 bài	Thay đổi điểm Địa lí sau 2 bài
Thực nghiệm	Giá trị TB	2.63	3.09	4.54	4.69	.4491	.1437
	Tổng số HS	167	167	167	167	167	167
	Độ lệch chuẩn	.817	.759	.848	.775	.76567	.88000
2 Đối chứng	Giá trị TB	2.39	2.33	4.51	4.58	-.0710	.0769
	Tổng số HS	169	169	169	169	169	169
	Độ lệch chuẩn	.832	.713	.832	.761	.84215	.91287
Tổng	Giá trị TB	2.51	2.71	4.53	4.63	.1875	.1101
	Tổng số HS	336	336	336	336	336	336
	Độ lệch chuẩn	.832	.828	.839	.769	.84498	.89597

Quan sát bảng 3.14 về giá trị trung bình, độ lệch chuẩn và sự thay đổi điểm sau 2 bài kiểm tra, một lần nữa khẳng định cho các nhận xét ở trên, điểm Địa lí của bài kiểm tra số 1 và bài kiểm tra số 2 không có sự khác biệt nhiều giữa 2 nhóm: nhóm đối chứng và nhóm thực nghiệm; và điểm phần GDHN 2 bài kiểm tra có sự thay đổi rất ít ở lớp đối chứng; nhưng sự thay đổi thể hiện rõ rệt ở điểm GDHN bài kiểm tra 1 và bài kiểm tra 2 của nhóm lớp học thực nghiệm sư phạm tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 THPT.

Điều này, cũng được khẳng định khi quan sát bảng 3.15 dưới đây: Nếu giá trị Sig < 0.05 thì phương sai của 2 tổng thể khác nhau, nếu Sig>= 0.05 thì phương sai của 2 tổng thể

không khác nhau, và quan sát điểm GDHN trong bảng: Sig của bài kiểm tra số 1 là .007, bài kiểm tra số 2 là .000 (đều <0.05) => có sự khác biệt về điểm số giữa lớp đối chứng và lớp thực nghiệm, sự khác biệt rõ rệt hơn ở bài kiểm tra số 2; Điểm Địa lí trong bảng: Sig của bài kiểm tra số 1 là .793 , bài kiểm tra số 2 là .195 (cao hơn 0.05 nhiều) nên điểm Địa lí gần như không có sự khác biệt giữa 2 nhóm thực nghiệm và đối chứng.

Bảng 3.14 và bảng 3.15, so sánh điểm trung bình cho thấy sự tương quan về mặt tổng thể đã đảm bảo độ tin cậy về mặt thống kê.

Bảng 3.16. Bảng so sánh điểm bài kiểm tra 1 và điểm bài kiểm tra 2 giữa nhóm thực nghiệm và đối chứng

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Điểm bài kiểm tra số 1	7.473	1	7.473	4.509	.034
Điểm bài kiểm tra số 2	61.457	1	61.457	41.484	.000
Điểm phần nội dung GDHN bài kiểm tra số 1	5.009	1	5.009	7.372	.007
Điểm phần nội dung GDHN bài kiểm tra số 2	48.320	1	48.320	89.118	.000
Điểm phần nội dung Địa lí bài kiểm tra số 1	.049	1	.049	.069	.793
Điểm phần nội dung Địa lí bài kiểm tra số 2	.993	1	.993	1.684	.195
Thay đổi điểm kiểm tra phần nội dung GDHN	22.722	1	22.722	35.060	.000
Thay đổi điểm kiểm tra phần nội dung Địa lí	.375	1	.375	.466	.495
Thay đổi của tổng điểm của 2 bài kiểm tra	26.069	1	26.069	19.710	.000

Qua bài kiểm tra số 2, phỏng vấn sâu HS,… có thể nhận thấy kiến thức về GDHN của HS sau khi học thực nghiệm đã cao hơn lúc khảo sát ban đầu (trình bày phần 1.5 chương 1): HS lúc đầu gần như chưa hiểu về sở thích và khả năng của chính mình, chưa có nhiều kiến thức về thế giới nghề nghiệp; dự định sau khi rời nhà trường THPT là đi học ĐH, nếu trượt ĐH thì có đến hơn 60% chưa tính gì; các em lúc đó chọn nghề chủ yếu căn cứ vào yếu tố: *"Dễ có việc làm"*.

Tiểu kết chương 3

1. Nội dung trình bày ở chương 3 đã phản ánh kết quả quá trình TNSP đạt mục đích đặt ra, kiểm chứng giả thuyết thực nghiệm; các tiêu chí đánh giá được xây dựng phù hợp với mục đích nghiên cứu, giả thuyết khoa học, đảm bảo cho quá trình thực nghiệm thu được kết quả khách quan, chính xác.

2. Nội dung thực nghiệm đã tuân thủ yêu cầu, nguyên tắc, quy trình tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí 12 THPT (đã xác lập ở chương 2). Tiến trình thực nghiệm diễn ra hợp lý, theo một logic chặt chẽ, khoa học. Bằng phương pháp thống kê trên các bảng số liệu, biểu diễn trên các biểu đồ và sử dụng phương pháp kiểm định giả thuyết bằng thống kê toán học, quan sát, phỏng vấn sâu, cho thấy: kết quả thực nghiệm sư phạm đã phản ánh tính hiệu quả của việc tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí 12 THPT:

- HS lớp thực nghiệmtăng các kiến thức về GDHN (hiểu về bản thân hơn, hiểu thế giới nghề nghiệp hơn, tự tin lập kế hoạch nghề nghiệp, sẵn sàng ra quyết định chọn nghề…) cao hơn lớp đối chứng và cao hơn bài khảo sát đầu năm học.

- Học sinh các lớp đối chứng có thay đổi nhận thức về GDHN nhưng không nhiều; trong khi học sinh nhóm thực nghiệm có những thay đổi rất lớn (số liệu đã phân tích ở trên).

- Việc học tích hợp GDHN trong môn Địa lí đã đạt mục tiêu đề ra cho GDHN và vẫn đảm bảo mục tiêu, yêu cầu của môn Địa lí.

- GV và HS đều cảm thấy mức độ phù hợp khi dạy và học theo hướng tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 THPT. HS khá hứng thú và không cảm thấy áp lực khi học tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12.

3. Để vận dụng có hiệu quả việc tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí 12 THPT cần người GV dạy môn Địa lí 12 THPT không chỉ nắm vững phương pháp dạy học, nắm vững kiến thức chuyên ngành Địa lí, mà còn cần nắm vững kiến thức GDHN (vì có một số kiến thức được hỏi có chỉ số cao hơn không nhiều do phụ thuộc vào kiến thức GDHN và phương pháp dạy họccủa GV); và đặc biệt, số HS trong mỗi lớp học cần ít hơn để các em có thể tham gia thảo luận và được thực hành nhiều hơn.

Những ý kiến của Thầy/Cô và các bạn HS đã phản ánh nhu cầu hướng nghiệp rất cấp thiết hiện nay. Vì vậy, nếu được phổ biến, áp dụng rộng rãi hơn thì việc GDHN qua môn học sẽ đạt kết quả cao, thỏa mãn nhu cầu hướng nghiệp của HS hiện nay.

KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ

1. Kết luận

Đối chiếu với mục đích nghiên cứu và các nhiệm vụ cần giải quyết của đề tài, luận án đã đạt được những kết quả sau:

1. Đã hệ thống hóa và góp phần làm cụ thể các vấn đề về lý luận và thực tiễn của việc tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí 12 THPT. Luận án đã đề cập đến một số khái niệm, thuật ngữ cơ bản về GDHN; Khái niệm tích hợp; Phân tích vấn đề tích hợp GDHN qua các môn văn hóa ở trường phổ thông và khả năng tích hợp trong môn Địa lí 12 THPT; Đặc điểm tâm sinh lý, trình độ nhận thức của HS lớp 12.

Luận án đã phân tích khá sâu thực tiễn GDHN hiện nay tại các trường THPT từ những tài liệu tổng hợp, và qua việc khảo sát trước thực nghiệm sư phạm. Trong thời gian khảo sát, tác giả có tiến hành phỏng vấn sâu GV và cán bộ quản lý, phỏng vấn HS và phụ huynh HS để có những nhận định đúng đắn gắn với thực tế của các trường về GDHN và tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 THPT; Về việc hiểu về bản thân, về thế giới nghề nghiệp và việc xây dựng kế hoạch nghề nghiệp của HS; Về việc dạy tích hợp GDHN của GV,... Từ những vấn đề tìm hiểu được, càng thấy rõ vị trí, vai trò, sự cần thiết phải GDHN trong nhà trường. Cần tiến hành đồng bộ nhiều giải pháp để GDHN đạt được mục tiêu của mình và một trong những giải pháp khả thi góp phần nâng cao hiệu quả GDHN cho HS là tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 THPT.

2. Luận án đã xác định rõ các yêu cầu và nguyên tắc và xây dựng quy trình, nội dung và phương pháp tích hợp GDHN trong dạy học Địa lí 12 THPT; Tác giả đã xây dựng quy trình khá cụ thể, đưa ra những nội dung tích hợp GDHN khá chi tiết để GV dạy Địa lí THPT dễ dàng vận dụng với các mức độ tích hợp khác nhau trong các bài Địa lí khác nhau. Đồng thời, tác giả đã xây dựng 5 giáo án minh họa cho việc dạy tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 THPT. Đây là căn cứ để triển khai thực nghiệm sư phạm,kiểm chứng tính khả thi và giả thiết của đề tài. Đây cũng là tài liệu để GV Địa lí có thể tham khảo khi giảng dạy tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 THPT vàcán bộ quản lý tham khảo để chỉ đạo chuyên môn.

3. Tính khả thi của đề tại được kiểm chứng qua việc dạy thực nghiệm sư pham tại 4 trường thực nghiệm đại diện cho các hoàn cảnh tự nhiên khác nhau. Trong suốt thời gian thực nghiệm, gắn bó với trường lớp, dự giờ, điều chỉnh giáo án, cung cấp tài liệu cho GV trực tiếp giảng dạy, sau đó khảo sát và áp dụng các biện pháp toán học để thống kê, phân tích, đánh giá… Kết quả thực nghiệm sư phạm cho thấy, HS lớp thực nghiệm đã nâng cao kiến thức, kĩ năng, thái độ của GDHN hơn lớp đối chứng và hơn chính các em lúc đầu; và vẫn đạt mục tiêu đề ra của môn Địa lí. HS tự tin, tích cực, chủ động, không có sự phân biệt môn học khi học tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 THPT. Các buổi học thực nghiệm sôi nổi, với các sản phẩm sau các giờ học, cộng với kế hoạch các em đã trình bày ở câu 2 phần tự luận của bài kiểm tra là bằng chứng thuyết phục cho tính khả thi của đề tài nghiên cứu.

4. Đã có 5 Bài báo nội dung liên quan đến đề tài luận án đăng trên tạp chí Khoa học Giáo dục - Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam và tạp chí Giáo chức; 1 bài đăng trên kỉ yếu Hội nghị khoa học Địa lí toàn quốc lần thứ 9.

2. Khuyến nghị

- Đối với Bộ giáo dục và Đào tạo: Quan tâm đến GDHN và tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 THPT, để HS nâng cao kiến thức, kĩ năng, thái độ của GDHN.

- Đối với các trường THPT:

+ Đối với cán bộ quản lý: Cần nhận thức rõ tầm quan trọng của GDHN và tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 THPT; Đưa tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 THPT vào chương trình và kế hoạch công tác của nhà trường;

+ Đối với GV: GV khi dạy học môn Địa lí 12 THPT cần có ý thức dạy học tích hợp GDHN. Khi dạy tích hợp, nếu chưa nắm vững kiến thức về GDHN, cần tham khảo kiến thức, nguyên tắc, yêu cầu, quy trình, phương pháp tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 THPT,…; bên cạnh đó, GV cần thường xuyên tìm hiểu, cập nhật, trao đổi, chia sẻ thông tin, chia sẻ các phương pháp, các kinh nghiệm giảng dạy tích hợp, cùng HS nghiên cứu, thảo luận, tìm hiểu, giải quyết các vấn đề,… để việc dạy tích hợp GDHN trong môn Địa lí 12 THPT đạt mục tiêu đề ra.

+ Đối với HS: Cần hiểu tầm quan trọng, sự cần thiết của GDHN, không có tâm lí ỉ lại gia đình, bạn bè, xã hội trong việc đưa ra các kế hoạch nghề nghiệp của bản thân.

- Đối với Cha mẹ HS: Tuyên truyền để hiểu và có nhận thức đúng đắn về GDHN; Tham gia các lớp bồi dưỡng để có các kiến thức GDHN cần thiết; Biết cách hướng dẫn con mình, tạo động lực cho con trong việc đưa ra kế hoạch nghề nghiệp của mình.

- Đối với các cấp chính quyền địa phương: Có các quy định rõ ràng về sự phối kết hợp của nhà trường, các bậc phụ huynh, các cơ sở đào tạo sau THPT và các doanh nghiệp trên địa bàn,…về vấn đề GDHN.

- Đối với các cơ sở tuyển dụng lao động: Cần kết hợp với các trường THPT, các cơ sở đào tạo sau THPT để giúp cho việc phân luồng HS đạt hiệu quả cao, đúng hướng.

DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU ĐÃ CÔNG BỐ CỦA TÁC GIẢ CÓ LIÊN QUAN ĐẾN NỘI DUNG LUẬN ÁN

1. Nguyễn Thị Luyến (2013), *Giáo dục hướng nghiệp cho học sinh trung học phổ thông trong dạy học Địa lí lớp 12*, Tạp chí Giáo chức Việt Nam (ISSN 1859 – 2902), số 73, tháng 5/2013, tr36-38.
2. Nguyễn Thị Luyến (2013), *Tích cực hóa hoạt động Giáo dục hướng nghiệp cho học sinh qua dạy học môn Địa lí ở trung học phổ thông*, Tạp chí Khoa học Giáo dục (ISSN 0868 – 3662), số 94, tháng 7/2013, tr15-16.
3. Nguyễn Thị Luyến (2014), *Ứng dụng công nghệ thông tin và truyền thông trong đổi mới phương pháp dạy học môn Địa lí ở trường phổ thông*, Tạp chí Khoa học Giáo dục (ISSN 0868 – 3662), số 109, tháng 10/2014, tr23-25.
4. Nguyễn Thị Luyến; Nguyễn Hải Hà (2016), *Tự học môn Địa lí ở trường trung học phổ thông*, Tạp chí Khoa học Giáo dục (ISSN 0868 – 3662), số 130, tháng 7/2016, tr39-41.
5. Nguyễn Thị Luyến (2016), *Tích hợp Giáo dục hướng nghiệp trong dạy học Địa lí trung học phổ thông theo hướng phát huy tính tích cực của học sinh*, Kỉ yếu Hội nghị Khoa học Địa lí toàn quốc lần thứ 9, nhà xuất bản Khoa học và công nghệ, tháng 12/2016, tr1193-1203.
6. Nguyễn Thị Luyến (2017), *Giáo dục hướng nghiệp ở Canada*, Tạp chí Khoa học Giáo dục (ISSN 0868 – 3662), số 141, tháng 6/2017, tr109-113.